SF1624 Algebra och geometri

Tjugofemte föreläsningen

Mats Boij

Institutionen för matematik
KTH

10 december, 2009

Tentamens struktur

- Tentamen består av tio uppgifter uppdelade på två delar, Del A och Del B.
- Del A består av sex uppgifter och ska visa på grund för godkänt betyg
- Del B består av fyra uppgifter som ska visa på grunder för högre betyg än D

Betygen ges av

Betyg	**A**	**B**	**C**	**D**	**E**	**Fx**
Total poäng	31	26	21	18	16	14
varav från del B	11	7	3	-	-	-

Den som nått målen i kursen ska klara uppgifterna i del A utan bonuspoäng.

Bedömningskriterier

På tentamenslydelsen står:

- Redovisa lösningarna på ett sådant sätt att beräkningar och resonemang är lätta att följa. Motivera väl!
- För full poäng på en uppgift krävs att lösningen är välpresenterad och att det finns utförligt med förklarande text till beräkningarna.
- Lösningar som saknar förklarande text bedöms med högst två poäng.

I allmänhet ger mindre räknefel inget poängavdrag om de inte leder till att uppgiftens karaktär ändras.

Tentamen den 23 oktober 2009

Vi tittar först på den tentamen som gick den 23 oktober 2009. Årets tentamina skiljer sig från tidigare år genom

- mer fokus på begreppsförståelse och generella metoder än på räknefärdighet.
- mer fokus på att kunna kommunicera genom att förklara hur och varför man räknar på ett visst sätt.

Allt detta är en del i ett förbättringsarbete som utförs på institutionen för matematik och som syftar till roligare och mer meningsfull matematik i civilingenjörsprogrammen.

Uppgift 1

a) Bestäm de övriga rötterna till ekvationen

$$z^3 - 11z^2 + 43z - 65 = 0$$

när det är känt att en av rötterna är $3 - 2i$. **(3)**

b) Förklara varför de komplexa rötterna till en tredjegradsekvation med reella koefficienter förekommer i konjugerade par. **(1)**

Uppgift 2

a) Avgör för vilka värden på parametern t som de tre vektorerna

$$(1-t, 0, 1, 1), \quad (2, 6-t, 0, 2) \quad \text{och} \quad (1, 4, 1, 3)$$

är linjärt oberoende i $\mathbf{R}^4$. **(3)**

b) Förklara vad som menas med att tre vektorer i $\mathbf{R}^n$ är linjärt oberoende. **(1)**

Uppgift 3

Använd linjen $(x, y, z) = (2, 1, -1) + t(0, 1, -2)$ och punkten $(0, 1, 1)$ för att visa hur man med hjälp av projektion finner den punkt på en given linje som ligger närmast en given punkt. **(4)**

Uppgift 4

Vid lösningen av ekvationssystemet

$$\begin{cases} x_1 & -3x_2 & +3x_3 & -4x_4 & = & 1, \\ & -x_2 & +x_3 & -x_4 & = & 0, \\ 4x_1 & +x_2 & -x_3 & -2x_4 & = & -5, \end{cases}$$

kommer man genom Gausselimination fram till matrisen

$$\left(\begin{array}{cccc|c} 1 & 0 & 0 & 0 & -8 \\ 0 & 1 & -1 & 0 & 9 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & -9 \end{array}\right).$$

a) Skriv upp den matris som hör till det givna systemet och utför de radoperationer som krävs för att få den på trappform. **(1)**

b) Ange lösningsmängden till ekvationssystemet. **(2)**

c) Tillhör punkten $(x_1, x_2, x_3, x_4) = (-8, 12, 4, -9)$ lösningsmängden? **(1)**

Uppgift 5

a) Bestäm egenvärden och egenvektorer till matrisen

$$A = \begin{pmatrix} 1 & 2 \\ 4 & 3 \end{pmatrix}.$$

(3)

b) Förklara varför alla egenvärden till en kvadratisk matris, A, måste uppfylla den *karaktäristiska ekvationen*[1], $\det(A - \lambda I) = 0$. **(1)**

[1] också kallad *sekularekvationen* och skrivs ibland $\det(\lambda I - A) = 0$

Uppgift 6

a) Förklara vad som menas med att en avbildning T från $\mathbf{R}^3$ till $\mathbf{R}^2$ är linjär. **(1)**

b) Bestäm matrisen med avseende på standardbasen för den linjära avbildning T från $\mathbf{R}^3$ till $\mathbf{R}^2$ som uppfyller

$$T\begin{pmatrix}1\\0\\-1\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}2\\3\end{pmatrix},\ T\begin{pmatrix}0\\1\\2\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}1\\-1\end{pmatrix},\ \text{och } T\begin{pmatrix}0\\0\\1\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}3\\4\end{pmatrix}.$$

(3)

Uppgift 7

Vi har två baser i $\mathbf{R}^3$ givna av

$$F = \left\{ \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \\ 1 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \\ 1 \end{pmatrix} \right\} \quad \text{och} \quad G = \left\{ \begin{pmatrix} 1 \\ 2 \\ 3 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 2 \\ 3 \\ 1 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 3 \\ 1 \\ 2 \end{pmatrix} \right\}$$

och känner till att en basbytesmatris mellan baserna ges av

$$T = \begin{pmatrix} 0 & 2 & 1 \\ 1 & 0 & 2 \\ 2 & 1 & 0 \end{pmatrix}$$

a) Det är ofta svårt att komma ihåg åt vilket håll basbytet går. Red ut detta genom att använda matrisen ovan för att bestämma koordinaterna relativt basen F för den vektor som har koordinaterna (a, b, c) relativt basen G. **(2)**

b) Bestäm matrisen för det omvända basbytet. **(2)**

Uppgift 8

a) Förklara varför egenvektorer som hör till olika egenvärden till en symmetrisk matris måste vara ortogonala mot varandra. **(2)**

b) Bestäm en symmetrisk matris med egenvärdena -1 och 4 och där $(4, -3)$ en egenvektor till det första egenvärdet. **(2)**

Uppgift 9

Enligt en modell för en elektrisk krets uppfyller strömmen $i(t)$ uppmätt vid jämna tidsintervall en rekursionsekvation

$$i_{n+2} = ai_{n+1} + bi_n, \qquad n = 1, 2, \ldots$$

där a och b är konstanter. Vid en mätning har man mätt upp strömmens värde vid ett antal tidpunkter och har därmed mätdata i en vektor $(i_1, i_2, \ldots, i_5)$. Beskriv hur man kan använda minsta-kvadratmetoden för att finna de värden på konstanterna a och b som bäst stämmer överens med mätningarna. Illustrera metoden genom att utföra den i fallet då vi har fem mätvärden $(i_1, i_2, i_3, i_4, i_5) = (1, 2, 2, 1, 0)$ mA. **(4)**

Uppgift 10

Spåret av en kvadratisk matris A ges av summan av diagonalelementen och betecknas med $\operatorname{tr} A$. Låt $\{a_n\}$ vara talföljden som definieras genom

$$a_n = \operatorname{tr} \begin{pmatrix} 1 & 2 \\ 4 & 3 \end{pmatrix}^n, \qquad \text{för alla heltal } n \geq 1.$$

Visa att följden uppfyller den linjära rekursionsekvationen

$$a_{n+2} = 4a_{n+1} + 5a_n$$

för alla heltal $n \geq 1$, exempelvis genom att använda att $A^2 = 4A + 5I$. **(4)**

Uppgift 1 (modelltentamen)

a) Definiera begreppen *rektangulär form* och *polär form* för komplexa tal och ange sambandet mellan dem. **(2)**

b) Ange rötterna till ekvationen $z^2 + 2z + 4 = 0$ på polär form. **(2)**

Uppgift 2 (modelltentamen)

a) Använd Gausselimination för att lösa ekvationssystemet

$$\begin{cases} x + 2y - 4z = 32, \\ 3x - 2y = -11, \\ 2x + 12y - 20z = 171. \end{cases}$$

(3)

b) På vilket sätt ändrar sig lösningen om det sista talet i högerledet ändras från 171 till 172? **(1)**

Uppgift 3 (modelltentamen)

a) Avgör vilka tre av vektorerna $(1, 2, 1)$, $(3, 4, 2)$, $(3, 2, 1)$ och $(0, 1, 2)$ som är egenvektorer till matrisen

$$A = \begin{pmatrix} 33 & -30 & 15 \\ 30 & -40 & 26 \\ 15 & -26 & 25 \end{pmatrix}$$

och bestäm motsvarande egenvärden. **(2)**

b) Visa att matrisen A är diagonaliserbar genom att finna en matris P och en diagonalmatris D så att $P^{-1}AP = D$. **(2)**

Uppgift 4 (modelltentamen)

a) Använd vektorprodukten för att finna en linje som är vinkelrät mot det plan som innehåller de tre punkterna $A = (0, 1, 2)$, $B = (0, 1, 1)$ och $C = (-1, 0, 3)$. **(2)**

b) Bestäm avståndet från punkten $P = (5, 1, 2)$ till samma plan genom projektion på en linje som är vinkelrät mot planet. **(2)**

Uppgift 5 (modelltentamen)

a) Förklara vad som menas med att tre vektorer i $\mathbb{R}^n$ är linjärt oberoende. **(2)**

b) Bestäm för vilka värden för a som de tre vektorerna $(1, a, 2)$, $(2, 1, 4)$ och $(a, 4, -1)$ är linjärt oberoende. **(2)**

Uppgift 6 (modelltentamen)

Vid en mätning har följande mätvärden erhållits:

t (ms)	1,0	2,0	3,0
$x(t)$ (mm)	2,1	2,4	2,8

Bestäm med hjälp av minsta kvadratmetoden de konstanter a och b som bäst stämmer överens med mätningarna om modellen för förloppet säger att $x(t) = at + b$. (Tänk på att ange a och b med rätt enheter.) **(4)**

Uppgift 7 (modelltentamen)

De fyra punkterna $(1, 3, 2)$, $(5, 3, 2)$, $(4, 2, 4)$ och $(4, 4, 1)$ ligger alla i samma plan.

a) Förklara varför det inte finns någon linjär avbildning som skickar dessa fyra punkter på $(1, 0, 0)$, $(0, 1, 0)$, $(0, 0, 1)$ och $(1, 1, 1)$. **(2)**

b) Beskriv hur man kan finna matrisen för en linjär avbildning som sänder de tre första punkterna till $(1, 0, 0)$, $(0, 1, 0)$ och $(0, 0, 1)$. **(2)**

Uppgift 8 (modelltentamen)

I basen som ges av de tre vektorerna $(1, 0, -1)$, $(1, -1, 0)$ och $(1, 1, 1)$ har den linjära avbildningen för en spegling i planet $x + y + z = 0$ den enkla formen

$$\begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & -1 \end{pmatrix}$$

Ange matrisen för samma linjära avbildning med avseende på standardbasen för $\mathbb{R}^3$, dvs för basen $(1, 0, 0)$, $(0, 1, 0)$, $(0, 0, 1)$.
(4)

Uppgift 9 (modelltentamen)

Vi kan identifiera $\mathbb{C}$ med $\mathbb{R}^2$ genom att $x + iy$ svarar mot (x, y). Visa att multiplikation med det komplexa talet $a + bi$ då motsvarar en linjär avbildning från $\mathbb{R}^2$ till $\mathbb{R}^2$ och bestäm matrisen för den avbildningen med avseende på standardbasen. **(4)**

Uppgift 10 (modelltentamen)

Betrakta matrisekvationen

$$X^2 + X + I = 0$$

a) Ge exempel på en 2×2-matris X som uppfyller ekvationen. **(1)**

b) Visa att alla matriser[2] som uppfyller ekvationen har determinant 1. **(3)**

[2] med reella element